

Samråd om urolighederne mellem Israel og Gaza

UM-besvarelse af samrådsspørgsmål S den 19. april 2018

Tak for lejligheden til her i samrådet at svare på spørgsmål om konfrontationerne de seneste uger mellem demonstranter i Gaza og det israelske forsvar. Der er seks spørgsmål: Jeg vil forholde mig samlet til de første to spørgsmål, der hænger tæt sammen. Så vil jeg besvare spørgsmål tre og fire hver for sig. Til sidst vil jeg besvare spørgsmål fem og seks sammen på grund af sammenhængen mellem dem.

* * *

[Svar på de første to spørgsmål]

De to første spørgsmål har fokus på den israelske adfærd i forhold til demonstrationerne i Gaza og konsekvenserne heraf. Lad mig starte med at slå fast, at regeringen finder urolighederne de seneste tre fredage dybt bekymrende. Dels fordi sammenstødene har resulteret i det største antal dræbte palæstinensere siden Gaza-konflikten i 2014. Og dels fordi risikoen for yderligere sammenstød i den tilspidsede situation er stor, om end man heldigvis kan konstatere en nedadgående tendens de seneste par uger.

Alle parter må bestræbe sig på at undgå handlinger, som kan føre til en ny eskalering. Tabstallet de seneste uger er en sørgelig understregning af, hvor langt vi er fra at nå målet om en fredelig og forhandlet to-statsløsning mellem israelere og palæstinensere.

Baggrunden for urolighederne er de tilbagevendende demonstrationer i Gaza, som ventes at kulminere den 14.-15. maj, der er henholdsvis 70-årsdagen for Israels grundlæggelse og dagen for den forventede amerikanske ambassadeåbning i Jerusalem. På palæstinensisk side refererer man til den 15. maj som "katastrofedagen", der førte til, at over 700.000 palæstinensere flygtede fra områder i det, vi i dag kender som Israel.

Det er jo ikke svært at forstå den frustration, som mange almindelige palæstinensere føler på grund af deres dagligdag i Gaza. De vanskelige forhold skyldes flere faktorer. Men det er vigtigt at engagere sig i disse spørgsmål med den balance, som generelt kendetegner dansk politik i forhold til konflikten mellem israelere og palæstinensere - og som generelt tager sit klare udgangspunkt i EU's politik. Det er regeringens og EU's politik, at Israel har ret til at leve i fred og sikkerhed, herunder at beskytte sine grænser. Men at brugen af magt i alle tilfælde skal udøves med proportionalitet.

Samtidig er det regeringens og EU's politik, at palæstinenserne har ret til en stat som led i en forhandlet to-statsløsning. Det er også nogle af hovedbudskaberne i erklæringerne fra EU's Høje repræsentant. Det er denne fælles europæiske stemme, der igennem mange år har dannet grundlag for dansk mellemøstpolitik, som et bredt flertal i Folketinget bakker op om.

Der er fortsat mange uklarheder om det nærmere forløb af begivenhederne, herunder hvorfor tabstallet er så højt, og hvilken rolle Hamas spillede i den sammenhæng. Det er vigtigt, at det bliver klarlagt, og at det sker troværdigt.

[Svar på spørgsmål tre]

I forhold til spørgsmål 3 om at orientere den israelske regering om den danske regerings holdning til forløbet - og på den måde medvirke til at sænke konfrontationsniveauet -, er det centralt, hvad man gør på israelsk side for at gennemføre en troværdig undersøgelse.

Derfor har Udenrigsministeriet i samtaler i det israelske udenrigsministerium og med den israelske ambassadør i Danmark opfordret til gennemførelsen af en troværdig undersøgelse, der bl.a. kan afdække proportionaliteten ved den

anvendte magtudøvelse. Samtidig er der udtrykt stor bekymring over det høje antal døde og sårede de seneste uger. Det samme har været et gennemgående budskab i de internationale reaktioner.

Israel har nu iværksat interne undersøgelser i det israelske militær, og det hilser jeg umiddelbart velkommen. Undersøgelserne vil ifølge israelske oplysninger fokusere på sager, hvor militærets regler for magtanvendelse kan være brudt. Disse sager vil senere blive videresendt til det israelske militærs Generaladvokat, der vil vurdere, om der skal rejses tiltale. Undersøgelserne gennemføres ved, at forskellige hold fra det israelske forsvar rykker ud for at undersøge konkrete tilfælde. Holdene er sammensat med fagfolk som jurister, ingeniører og militærkyndige.

Man vil også iværksætte et internt review af det samlede israelske svar på demonstrationerne for at sikre, at de indhøstede erfaringer bliver en del af de israelske soldaters praksis i fremtiden. Der foreligger ikke information om yderligere israelske undersøgelser af hændelserne de seneste uger; men tidligere har også den israelske State Comptroller, der kan sammenlignes med en ombudsmand, foretaget undersøgelser og er kommet med

vurderinger af hændelsesforløbet. Det skete f. eks. efter den seneste Gaza-konflikt i 2014.

Samtidig bør det søges klarlagt, hvordan det samlede billede af hændelserne tager sig ud, herunder anklagerne mod Hamas om at have udnyttet demonstrationerne til at agere med voldelige midler. Ifølge oplysninger fra PLO skulle initiativtagerne til demonstrationerne være en bredt sammensat gruppe drevet af civilsamfundsrepræsentanter - men med deltagelse også fra politiske grupperinger, herunder Hamas.

Jeg er således enig med udmeldingen fra EU's Høje Repræsentant om, at rapporter fra det israelske forsvar om demonstranternes brug af stenkast og brandbomber mod de israelske soldater og forsøg på at bryde gennem hegnet ind i Israel også må undersøges. Det er på nuværende tidspunkt ikke klart, hvordan det konkret vil kunne gennemføres. Det er en særlig udfordring, at området ikke er under PA's kontrol.

FN's Højkommissariat for Menneskerettigheder (OHCHR) vil dog kunne levere noget dokumentation via organisationens lokale tilstedeværelse i

Gaza. I overensstemmelse med sit mandat foretager OHCHR løbende monitorering af menneskerettighedssituationen og indsamling af information om eventuelle konkrete menneskerettighedskrænkelser. OHCHR har endnu ikke oplyst, i hvilken form eller hvornår det vil redegøre for det aktuelle forløb i Gaza.

De videre undersøgelser fra israelsk side vil sammen med anden dokumentation, som måtte fremkomme fra bl.a. FN's side gennem OHCHR, blive vigtige at følge. Det er lige nu for tidligt at drage en konklusion; men det er et spørgsmål, som regeringen følger tæt.

* * *

[Svar på spørgsmål fire]

I forhold til spørgsmål 4 om mulige selvstændige danske diplomatiske initiativer tror jeg, det vigtigste er, at alle parter bestræber sig på at undgå handlinger, som kan føre til eskalering. Det har både regeringen og EU klart signaleret. Og vi har som nævnt fra dansk side været i direkte kontakt med den israelske regering gennem både vores ambassade i Tel Aviv og den israelske ambassade i København. Fordi vi har vurderet, at det var vigtigt at give klart udtryk for den bekymring, som vi nærer for en videre eksplosiv

udvikling. Og fordi vi i den sammenhæng finder det nødvendigt og rigtigt, at Israel foretager en undersøgelse af hændelserne de forløbne uger, der er troværdig.

[Svar på spørgsmål fem og seks]

Det bringer mig frem til de sidste to spørgsmål, som bredere fokuserer på, hvad regeringen og Folketinget kan gøre i forhold til den mellemøstlige fredsproces. Som nævnt indledningsvist understreger de seneste hændelser behovet for en hurtig genoptagelse af forhandlingerne om to-statsløsningen og en genetablering af det palæstinensiske selvstyres fulde kontrol over Gaza. Regeringen er af den klare opfattelse, at det er gennem EU, vi bedst kan skubbe på for en løsning af konflikten. Derfor støtter vi det stærke engagement og de diplomatiske initiativer, som Den Høje Repræsentant har taget og tager for at placere EU mere centralt end før i fredsprocessen. Drøftelserne med Netanyahu og Abbas på rådsmøder omkring årsskiftet og derefter med centrale arabiske udenrigsministre er konkret udtryk for det.

Et fortsat amerikansk engagement er nødvendigt. Der bliver ikke nogen fredsaftale uden USA. Men der kan heller ikke skabes fred alene med USA

som mægler. På nuværende tidspunkt er det dog uklart, hvad den amerikanske strategi vil være, og om de vil lancere et nyt fredsudspil. Derfor er det vigtigt og rigtigt, at EU nu melder klart ud til parterne og de øvrige væsentlige aktører, at EU fortsat er engageret. Og at EU gør det på de kendte præmisser i form af de helt centrale elementer: to-statsløsningen og Jerusalems status som delt hovedstad for to stater.

Mange års vedtagelser også under tidligere regeringer om linjen i dansk mellemøstpolitik har demonstreret en grundlæggende bred enighed. Det hilser jeg med tilfredshed. Det giver en dansk regering det bedste udgangspunkt for at fremme disse synspunkter, først og fremmest i EU og FN.